

Кириченко В. В.,

*доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри соціальної та практичної психології
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

Українське суспільство постійно перебувало в умовах ідеологічного, а у різні періоди – фізичного військового протистояння. Умови формування української нації завжди були пов'язані з необхідністю до оборони своєї самобутності та відстоювання права називатися українцем. Періоди умовного перемир'я супроводжувалися підготовчими ідеологічними інтервенціями на підґрунті релігійних, політичних, соціокультурних переконань. За цей час відбувалася оцінка ворогом потенціалу готовності українців до прийняття ворожої системи цінностей, інтеграції у культурний простір ворога [3]. Однією з важливих складових обороноздатності нашої країни – є здатність до генерування елементів культури, яка переважає культуру ворога. Українці завжди були високоосвіченою нацією, тому пропаганда у найбільш примітивних формах не мала значного впливу [2].

В умовах гібридної війни відбувається протистояння між культурами за своїх носіїв. У цьому плані, українцем нас робить не генетичне походження, а здатність до інформаційної діяльності як активного носія культури: думати, як українець, говорити як українець, орієнтуватися на спільну систему цінностей. Для відчуття етнічної приналежності важливо відчувати долученість, причетність до культурної більшості шляхом спільної інформаційної діяльності. У наш час це може бути спільний життєпис війни, спільні уявлення про майбутнє, спільні уявлення про моральні імперативи. Війна завжди закінчується миром, тому на період умовного «рах Українця» покладається завдання підтримки культурної цілісності українців та недопущення, з метою інформаційно-психологічної безпеки, утворення внутрішньо культурних антагоністів.

В умовах війни важливо мати ресурси для ідеологічного протистояння ворогу, вони є елементами спільної історії українців, спільних культурних традицій, спільних вірувань та спільних цінностей. Відкритим та вільним простором для цього є цифрові соціальні мережі де пересічні українці гуртуються з метою протистояння ворогу. Цифрові соціальні мережі використовуються для обміну інформацією

для налагодження колективних дій, об'єднання в мовах фізичного протистояння. Інформаційна діяльність в умовах війни передбачає висвітлення основних стратегічних цілей українців як монолітної нації, долучення кожного члена до колективного обговорення, узгодження з усіма членами суспільства спільних дій. Під час суспільних катаклізмів у людей зростає потреба в інформації, з метою збереження психічного здоров'я час, проведений в цифровій інформаційній мережі, здійснює психотерапевтичний ефект, дозволяє контролювати час і простір навколо себе [1; 4].

Тривала взаємодія з інформаційним простором потребує від пересічної людини значних когнітивних здібностей. Інтелектуальна діяльність стає провідним видом діяльності у більшості сфер соціокультурної діяльності, не обмежується традиційно «інтелектуальними видами» активності. Сучасна людина споживає за добу інформації більше, ніж триста років тому а усе життя. Збільшення інформаційного змісту призвело до удосконалення навичок комунікації та критичної обробки інформації, розвитку аналітико-синтетичних здібностей, проте – збільшило можливості впливу на людину за допомогою інструментів пропаганди. Чи більше людина отримує інформації, тим яскравіше проявляється бездіяльність людини в умовах інформаційної перенасиченості як результат світоглядно-інформаційної дезорієнтації.

Інформаційна війна сучасності ведеться у глобальному масштабі. Її потенційними жертвами можуть бути усі, хто у певний момент часу вивчився не готовий критично сприйняти навколишню реальність. Одним з дієвих інструментів протидії деструктивному впливу знань на психічне здоров'я в умовах гібридної війни є зовнішнє структурування інформаційного змісту за допомогою владних інструментів держави та формування культури діяльності у умовах глобального інформаційного простору.

Список використаних джерел:

1. Kyrychenko V. The information space of Ukraine in the context of hybrid warfare. *Журнал соціальної та практичної психології*. № 2. 2023. С. 18–23.

2. Кириченко В. В., Дудник О. Ю. Психосемантична репрезентація образу ворога в українському медіапросторі (після початку повномасштабного вторгнення росії на територію України). *Журнал соціальної та практичної психології*. 2023. № 1. С. 5–11.

3. Кириченко В. В. Information and psychological security in times of war. *Психологічні проблеми творчості* : матеріали XXIII Міжнародної наукової психологічної конференції, 24–25 червня 2023 року /

за ред. В. О. Моляко. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2023. С. 144–146.

4. Кириченко В. В. Психологічний аналіз медійного дискурсу російсько-української війни. *Габітус*. Випуск 41. 2022. С. 239–244.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-393-7-37>

Мар'яненко Л. В.,

*кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник лабораторії навчання*

імені І. О. Синиці

*Інституту психології імені Г. С. Костюка
Національної академії педагогічних наук України*

ЦІННІСНА САМОДЕТЕРМІНАЦІЯ ПІЗНАННЯ У ПІДРУЧНИКОТВОРЕННІ: ФІЛОСОФСЬКО-АКСІОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У підручникотворенні важливо враховувати аспекти, що сприяють розвитку самодетермінації пізнавальної діяльності учня, тобто потрібно розробляти або підбирати такі тексти, що сприятимуть виховуванню в учнів цінностей, ціннісних орієнтацій, ідеалів. Це зумовить розвиток особистості учня, формування його пріоритетів: національної гідності, патріотизму, любові до Батьківщини. Надалі саме це дасть змогу учневі вийти на рівень самостійності й творчості у пізнанні, виховувати в собі віру в Бога, Богопізнання, мораль, інші складники самодетермінації, бути достойним громадянином нашої держави.

Ціннісні аспекти людини завжди супроводжуються почуттями. Почуття виявляються через переживання, що допомагають людині усвідомити особистісний смисл подій. Переживання значущості явищ і ситуацій виражаються в емоціях. Філософія вивчає світ емоцій в рамках екзистенціалізму. Але під поняттям «екзистенціал» розуміються не ситуаційні емоції, а стійкі структури особистості. На емоції також впливає і досвід людини. Цей вплив вважається складним і неоднозначним.

Найважливіше значення серед ціннісних форм психіки людини має воля. Воля розуміється як свідомо саморегуляція суб'єктом своєї діяльності, що виявляється через цілеспрямованість, рішучість, володіння собою. Для І. Канта та Й. Г. Фіхте воля є витокотом здійснення моральних принципів, основою практичної діяльності людини. Для